

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:
в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
зі місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вареш ми очі і душу ми вареш; а не возьмеш мплости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під
ч. 1. пл. Дембровского (Хорун-
щини). Експедиция місцева
в Агенції Соколовского в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає слідше
напередніе застереженя.—
Рекламації неопечатаніе
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надсіланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Програма Столипіна.

(+) Сими днями появилася програма міністерства Столипіна в правительстві оповіщенню разом з царським указом.

Революційний рух має бути згноблений найрізкішими способами, заведенням доразового права в цілій Росії, а відтак по трупах революційників мають бути заведені реформи. В усіх повітах, поставлених під воєнне право або під надзвичайну охорону (се є отже ціла Росія), мають бути заведені польові суди воєнні і будуть судити кожний явний злочин без слідства, без всякого переслухованя свідків. На місце адміністративного засланя на Сибір входить ще страшніший суд польовий воєнний, котрий має всяку справу протягом 42 годин рішати. Історія знає про подібні воєнні суди, але була она звичайно в неприязельській державі запроваджені завойовниками, але й тоді бодай про людське око видавано і виконувано за суд на основі слідства і то в неприязельськім краю. Міністерство Столипіна заводить воєнні суди, нечувані доси в світлі, котрі будуть рішати справи і виконувати засуди без всякого слідства і то не в неприязельськім краю завойованім, але в Росії проти власних народів. Нема найменшого сумніву, що будуть се страшні суди полишені самоволі військовій без усякої одвічальности, але й що до сего нема сумніву, що й ті суди не згноблять революції. Міністерство Столипіна успокоює себе тим, що можна одного або другого державного керманіча зглядати, але не можна знищити ідеї правительства.

Алеж таку саму певність можна віднести і до ідеї революції, що воєнними судами польовими не веспіє правительство згнобити революції, завести спокою і перевести відтак обіцтовані реформи. Вже 80 літ від часів Миколая I революційна ідея, почавши від повстаня декабристів, вдомашнила ся в Росії, а ніяке правительство не зміло придумати для її згноблення иншого успішнішого способу, як виїмкові суди воєнні.

Коли Столипін обнимав керму державну в Росії, запевняв, що його правительство буде ліберальне, що переведе всякі реформи і зовсім не думає нехтувати конституції в Росії. Тимчасом сей новий лад, оснований на законі і пра-

циональній свободі, свобода віри, ненарушимість личности, горожанська рівність мають бути введені польовими судами воєнними без слідства. А реформи, які мають бути по роботі тих судів заведені, задержані для думи, що має бути аж в слідуємій році вибрана. Она то має зайняти ся поправою долі мало-земельних і безземельних селян, має знести обмеженя для старовірів, має поладити жидівську справу, помножити число народних шкіл, поправити плати народних учителів коштом 5½ мільона рублів (для цілої Росії!), все те значить стільки, як капля води на розжареній камінь, наколи се разом з воєнними судами зложило.

Такий довжезний спис задуманих правительством в его оповіщенню реформ звучить неначе справдешній глум супроти того, що правительство, замість скликати як найскорше думу, толкує широко про польові воєнні суди, виказуючи їх потребу конечну численними убиствами сповітованими від воєни. Се неперечно, що як раз підчас обряд думи населене було втихомирило ся і убиства були рідкими подіями, бо на думу поклало населене всю свою надію і все своє довіре. Думу уважає нарід сею видівнею, на котру можна вивести жалоби на поступоване чиновництва, котрому тепер правительство віддає в руки все населене без усякого обмеженя.

Але замість скликати як найскорше думу і розпочати спільно з нею переведеня потрібних реформ, правительство передовсім вводить воєнні суди польові, з підмогою котрих генерал-губернатори мають ще полити кровю сю землю, на котрій мають бути посаджені обіцвані реформи. Доказів мало вже правительство доволі, що всяке гнобленя викликає ще більший опір і степеню роздратоване і загорілість революційних живел.

Тим способом правительство не здохне довіри широких верств так само, як не приєднає їх обіцванками реформи, якими переповнені від довгого вже часу всякі маніфести і правительственні заяви. Як раз програма Столипіна є найліпшим оружем для революційників і замість сим оружем згнобити революційний рух і довести державу до ладу, збільшить ще більше розлад і розстрій в державі і пхне її на дорогу вельми ховзку і небезпечну.

По Україні.

Здасть ся, що у нас загал знає більше про Швайцарию, Італію, Балкан, а навіть Хіну, чим про рідну Україну, про жите-буте тої 30 мільонової етнографічної маси, що розсіла ся широкою половою понад Чорним морем, опираючись своїми окраїнами аж об сніжні верхи Кавказу і мутні води Каспійского озера. Ми більше вірим, чим знаєм про істноване сего дрімучого велита і він являє ся нам наче міт, який хіба за довгі століття пробудить ся зі свого вікового сну. Тому відродою наповнять певно кожного вістки з України, які находимо в українській пресі про жваво прозябаюче культурне жите та зростаючу самосвідомість українських громадян мимо дикої, варварської нагінки російських властей. На перший раз приносимо допись «Рідного Краю» з Катеринославщини, себ то з самого осередку України над долішнім Дніпром.

В нашій Катеринославщині є одно величезне село Жеребець, в котрому лічить ся більш 10.000 жителів. Про се село варт сказати де-кільки слів з приводу його діяльности у всіх справах. Почнемо з народньої освіти. Літ з 10 тому назад тут була одна однісенька школа в старій валькованій хаті (вона й зараз існує), а потім почали відкривати з добою ще й другі, і зараз усіх, не рахуючи церковно-приходської — чотири. А чого се так було, одгадати не трудно: тут був до останнього часу неграмотний старшина, що служив 30 і 3 роки, та три попи, котрі внушали в душі пасових «свою» силу, а не силу грамоти. А грамота хоча й була й є у сім селі, але вона трохи, як се й скрізь на Україні водить ся, кривобока, бо учить повертати язик навиворот. У тій старій школі, що зветь ся 1-ю, був учитель з Великоросів і учив дітей звичайно по закону: до останнього часу його учні не знали, хто вони і де вони, а не то що читать яку небудь українську книжку. Про Кобзаря вони думають, що то був або волшебник, або такий який химерний чоловік. Коли той учитель одержав вищу посаду, а на його місце поступив учитель з українським почуттям, котрий з учнями поводив ся не по програму, а по розуму, його зараз же прийняли і заслали до великоруського села, а сюди знов наслали «надежного». В другій школі теж був один з учителів, котрий держав ся щиро слів незабутнього батька Тараса; «І чужому научай-

тесь й свого не цурайтесь», але й сьому через зіму екзаменатор з українською хвямилією прописав гіжецю на потилицю, а уряд і туди заслав двох учительниць «общечеловѣков», котрі страшенно обурюють ся, коли ученє не виговоре «руській», а скаже: «руський». Зараз (тепер — прим. ред.) у двох школах учителі нічого собі, ухитряють ся учить по розуму і по між селянами поводять ся по людські, не починовничі. Бібліотеки тут нема, хоча про се багато раз писали і балакали освічені люди.

Літ з п'ять тому назад сюди один з учителів заніс думку артільного діла М. Ливитського. Зараз була заснувалась одна хліборобська артіль (спілка). Потім друга. Перша скоро розійшлась, а друга й зараз існує. В артілі усі хлопці молоді, досить грамотні, бо ще після школи часто ходили до вчителів почитать, та побалакать. Коло сього гуртка почали гуртатись і другі хлопці з скінчивших курс, і діло дійшло до самих сімпатичних подій: в селі заснувалось Обчество Потребителів, Судо-сберегательне Товариство, Приватна бібліотека і поступово-просвітна справа так добре пішла, що усім селянам було приємно жити. Нарешті заснував ся гурт селян любителів драматичного іскуства, почали ставити спектаклі, концерти і скрізь участь приймали артільщики. Вони добре керували і справами потребительного товариства, чудові були артисти, не малу роль вони грали і в громадській справі, бо були чесні селяне. Але невсипущі очі не дримали, вони пильно слідили і ловили сих усіх поступовців і коли діждались «освободительних часів», усіх чисто поступовців погнали під козацькі нагаї та поліційні шабляки. Усіх покараних в сьому селі було 13 чоловіка, між ними і два учителі. Коли вони вернули ся з тюрми, то майже у всіх були ознаки від побоїв, у одного на лобові великі смуги без волосся, у другого на потилиці лисина — й долонею не затулиш, у третього моргуля на спині. Один з учителів жаліється дуже на біль в голові, мабуть неборак не вичухавть ся. Понівечили впрах людей. Отож як заарештували всіх чоловіків артілі і потребильної лавки, то артілю орудували самі жінки, та з сусід дехто помагав, а потребительну лавку покинуто напоталу і вже через де-кілько часів зібрались і розпродали крам, щоб не псував ся. Все се робилось якось дико, бо було нацьковано на лавку досить добре.

Артільщики, коли повертали ся з тюрем до дому, то, не вважаючи на те, що вони не раз грали в спектаклі пєсу «По над Дніпром» та щиро плакали по пересиленнях та за рідним краєм, самі рушили з рідного краю до Тургайської області. Скільки разів їх не вговоряли зоставатись тут, не кидати рідного краю, бо се не підхоже їх ідеї, так куди тобі! Вони не бачуть тут для роботи вільного поля. Осе один з них, що поїхав одшукувать пристанища, заслав сюди до мене листа: «Ой горенько, що ми будемо тут робити без вас, наші вірні товариші! Зробіть запомогу, щоб ми зостались у рідному краї, бо краще їсти сухарі з водою, аби серце з тобою, Україно далека!»

Сей лист зробив велике вражіння на всіх друзів артілі, але нічого не зможемо зробити, щоб зоставить тут сих гарних людей. Вони всі щиро побиваються за рідним краєм, за всім товариством, але не відомо, що їх туди гоне. І от через тиждень ми будемо виряжати на залізницю сих поступовців у далекий край.

Побажать би їм скатертю дороги й кращого життя в чужім краї, але що бажання! Се пусті слова; певно можно надіятись, що вони там не раз згадають свій, хоч і занедбаний край, а коли дасть Бог діждемось собі тих вільностей, за яку зараз іде боротьба не на жизнь, а на смерть, коли увесь край кричить: волі й землі; — то не раз утруть велику сльозу на обличчю наші трусливі артільщики.

Потребительне обчество розбіглося мов руді миші, а о драматичну справу іде тільки велика та гарна сгадка. Бібліотеку скасовано. Отаке то скоїлося в сьому великому селі і не скоро налагодить ся знов до поступової роботи, не скоро являть ся ті вчителі, котрі не придержують ся того програму, що держить на сторожі тільки слово — зась, а щиро роблять своє діло. Гіркі часи настали! Будемо сподіватись кращих.

Політичні вісти.

Цісар перестудив ся легко на маневрах і внаслідок сего не поїде на морські маневри до Дальмації, які розпочинають ся дня 11. с. м. Виравді стан здоровля монархи є вповні вдоволяючий, однак оглядність наказує не виставляти ся на небезпеку позовної перестуди. В заступстві цісаря возьме уділ в маневрах наслідник престолоа архикн. Франц Фердинанд. Програма маневрів остає зовсім незмінена.

Австрійський президент кабінету бар. Бек в товаристві шефа секції др. Зіггардта приїхав вчєра рано до Будапешту в ціли пересправ над австро-угорского угодою. Сі персправи межі бар. Беком а президентом кабінету угорского др. Векерльом трєвали від год. 10 до 1 в полудне, а відтак полудни аж поза 7 годину. З причини сего проєктований відїзд бар. Бека о 5 г. по полудни відрочено. Дальші наради комісійних делегатів в економічних і технічних квестиях угоди будуть відбувати ся напереміну в Будапешті і Відни, а найближша конференция відбуде ся у Відни дня 18. с. м.

Про програму Столипіна всі дєвники зближені до правиді, з виїмкою правительственного «Россія» висказують ся з великою резервою. «Новое Время» пише, що кабінет розпочинає акцію на два фронти. Дєвник витає з вдоволенем заповідь аграрних реформ, але взагалі займає песимістичне становище і не вірить в спішне переведєне програми. — «Руское знамя» орган реакції, виступає против програми, — бо — після гадки дєвника — програма не надає ся зовсім для привєрненя ладу. До сего потреба не реформ, але борби. — Дєвники лївиці не бачать в програмі правительства нич нового і не надїють ся по нїм корисних вислїдів.

Дєвники звертають головну увагу на заповідь полєвих, наглих судів і не вірять в їх успішність після досвїту, зробленого в надбалтийских провінциях. «Бєрж. Вєдомості» пишуть, що для правительства уступ програми про нагли суди має більше значінє, чим все инше, бо лекше є завєсти репрєсію, чим перевєсти реформи. — «Рєч» називає правительственну програму другим виданєм дєклярації Гєремєкіна з дня 26. мая с. р., а «Око» тєрдить, що колиб Столипін не розвизав був думи, то она так само приняла би єго дєклярацію, як се вчинила з програмою Гєремєкіна.

Анархія в Росії нї раз не ослабла внаслідок заповідженя наглих судів правительством Столипіна. В Севастополі убито офіцира жандармерії в міскім трамваю, в Астрахані зрабовано маґазин оружя і пороху і у всіх портових містах Чорного моря повторили ся прояви несубординації залог, про які доносять до Voss. Zig. З Петербурга, що між ними має бути виданє гасло до загального повстаня. — На стації Колпіно — як доносять Local-Anzeiger-ови з Петербурга повертаючі з відпусток кілька соток нетверезих вояків, почали нападати на подорожних в поїзді і ніхто не сьмів їм противити ся. Тільки один піп почав їм докорювати, а за те они єго побили смертельно, а відтак єще, по нараді, повісили. Нїм поїзд відїхав зі стації — піп перєстав вже жити. Та требаб єще довго вести сю листу, щоби перєчислити ті випадки застрашаючі здичїня і анархії з одного дня. Рабунки і напади приняли вже зорґанізовану систему особливо в Польщи, де в містах нападають серед білого дня на улиці і по домах, а по селах зорґанізовані ватаги розбишаків переводять систематичні ревїзї дворів, рабуючи їх з готівки і цінних річий з золота і сїрбла, які лиш тільки найдуть по совіснім перетрушеню. З причини, що часть тих рабунків, — а не знати, котра — переводить ся зорґанізованими соціялістичними партиями, публична опінія є так залякана і збаламучена, що зі своєї сторони не піднимає жадної акції против тої страшної язви, а кождий хїба сам одинцем боронить ся набутим крадьком бровнінґом. Але найчастїше власть відтак сконфіскує заказанє оружє і щасливо оборонивший ся від напасти революционерів є відтак виданий безоружно на пімсту спільників рабунку. Є се блудний круг, з якого не вивєде російську суснільність половична програма Столипіна.

Француске правительство приняло нараз згїдливу постанову супротив католицкої Церкви в справі закона про віроісповідні стоваришеня. Іменно з нагоди єпископских конференций, які відбувають ся в Парижи, мав міністер просвїти і віроісповідань Бріянд розмову зі співробітниками Temps-a, в якій заявив, що був би дуже счудований, колиб єпископи приняли полагодженє справи таке, яке вже не дало би ся направити. Однаково з єпископами як і з папою є можлива угода. Текст закона накладає на сьвящеників обовязок належати до віроісповідних стоваришенєв в характері членів. Вкінци міністер заявив, що прийме

